

DIE GEHEIM VAN DIE SLUISKERK

MEIRING FOUCHÉ

Die Geheim van die Sluiskerk is die pragtigste verhaal van die see en seerowers wat u nog gelees het.

Meiring Fouché is Suid-Afrika se meester wanneer dit kom by ligte spanningslesstof. Die liefdestema wat hy daardeur vleg, is in hierdie verhaal meesterlik soos altyd.

Hierdie is 'n warme verhaal van die groot seeman Simon Verbeeck. Die Goewerneur van die Kaap stuur hom om te gaan kyk wat geword het van die *Sluiskerk*, waarop sy (die Goewerneur se) niggie van Holland gekom het.

Elke bladsy is vol spanning en u sal hierdie verhaal nie maklik vergeet nie.

HOOFSTUK I

IN die klein huisie in die Heerengracht in die nedersetting die Kaap die Goeie Hoop, is dit 'n hele doenigheid en 'n aardigheid.

In die middel van die voorhuisie draai die groot man verleë en toe kyk hy na sy pragtige donker vrou. Haar oë vonkel en sy kyk bewonderend na hom.

„Jy lyk pragtig, my man,” sê Maria Verbeeck. „Jy lyk soos 'n regte edelman. Nou is jy reg vir sy edele die Goewerneur.”

„Ja,” sê Wilhelm Rieckert. „Jy lyk voorwaar soos 'n edelman, Simon Verbeeck.”

Dit is die aanstaring en die komplimente wat die groot, massiewe seevaarder Simon Verbeeck so verleë laat voel, want hy sien dat selfs sy ou vriend John Tobey bewonderend na hom sit en loer. John het nog niks gesê nie. Hy kan niks sê nie want sy tong is deur die seerowers uitgesny.

Simon Verbeeck het rede om tevrede te voel. Hy lyk netjies in sy swart kniebroek, in sy swart kouse, sy swart skoene met die helder blink gespes en met die swart geveerde hoed op sy donker kop. Maria self het sy gitswart baard getop sodat dit nou netjies en glinsterend is en sy snorbaard het Wilhelm Rieckert met spesiale pommade netjies gedraai.

Maar so deur die bewondering sien Simon die vraag in hulle almal se oë. Dit is 'n vraag wat deur nie een uitgespreek word nie, maar hy kan dit aanvoel. Hulle wil vir hom vra wat hy dan by die goewerneur van die nedersetting die Kaap die Goeie Hoop gaan doen. Wat sou die rede wees dat sy edele hom so onverwags ontbied het.

„Nou nog my wandelstok,” sê Simon.

John Tobey volg die beweging van sy lippe, spring op en haal die netjiese wandelstok van die kapstok af. Toe stap Simon oor na Maria, tik haar op die wang en soen haar liggies.

„Hou vir my duimvas,” sê die groot seevaarder. „Dalk wil

sy edele my hoof maak van hierdie nedersetting." Hulle gaan almal aan die lag en toe stap Simon Verbeeck uit, vergesel deur Wilhelm Rieckert, sy boesemvriend en sy regterhand op die see.

Die twee stap in die Heeregracht af in die rigting van die kasteel, waarheen die goewerneur Simon ontbied het.

En dit is toe dat Wilhelm Rieckert, wat alle geheime met Simon deel, sy nuuskierigheid nie langer kan bedwing nie. „Wat sou dit wees, Simon?” vra Wilhelm. „Het jy enige aanduiding waarom sy edele jou ontbied het?”

„Ek het nie die vaagste benul nie,” antwoord Simon.

„Dink jy dit is iets belangriks?” vra Wilhelm.

Simon gaan vassteek op die gelykstraat wat met ronde klippies uitgelê is en kyk na sy vriend. „My liewe Wilhelm,” sê Simon, „sy edele laat nie ’n man ontbied tensy dit van belang is nie. Hierdie is nie ’n kleinigheid nie, daarvan is ek seker.”

Toe kyk hy ’n oomblik peinsend weg na die blink gladde oppervlakte van die water in Tafelbaai. Hy kyk na die maste en die kwarsmaste van ’n groot en sierlike vaartuig wat daar voor anker lê. Dit is sy eie *Maagd van die See*. Hy verlang al na sy skip. Dit is nou ’n dag of twee dat hy nie aan boord was nie. Sy manne is besig om die *Maagd van die See* netjies skoon te maak en hier en daar ’n bietjie te pik waar daar miskien ’n barsie of ’n skeurtjie in die groot romp is.

Toe stap die twee voort en ná ’n rukkie verskyn Simon Verbeeck voor die kwartiere van sy edele die Goewerneur.

Hv word onmiddellik binnegeleat en toe hy die ruim, netjiese indrukwekkende vertrek binnekom, staan die Goewerneur van die Kaap die Goeie Hoop onmiddellik agter sy reuse skryftafel op.

Hv kom omgestap en strek sy hand uit vir Simon Verbeeck.

„A! ek is bly om jou te sien, Verbeeck. Daar is sake wat ek met jou wil bespreek.”

Simon groet sy edele en buk laag. Toe kom sit hy regop in die stoel wat die Goewerneur hom aangebied het.

„Verbeeck,” sê die Goewerneur nadat hulle gaan sit het, „ek het jou hierheen laat kom in verband met ’n belangrike saak. In watter toestand is jou vaartuig?”

„My vaartuig word op die oomblik opgeknep, U Edele. Dit behoort binne ’n week gereed te wees vir die see. Waarom vra U Edele?”

Hy sien ’n frons tussen die Goewerneur se oë. ’n Onsekerheid. Ook kommer.

Die Goewerneur trek die gansveer uit die inkpot en kyk daarna.

„Verbeeck,” sê sy Edele. „Daar is iets verkeerd.”

„Iets verkeerd, U Edele?”

„Ja,” iets ernstigs het gebeur, Verbeeck. Dit lyk my asof die seerowers weer bedrywig is aan die Weskus van Afrika.”

Simon Verbeeck voel die speldeprikke dwarsdeur sy liggaam. Wanneer ’n mens van seerowers praat, staan Simon Verbeeck se maanhaar oombliklik regop. Hy het oorloë verklaar op die seerowers van die sewe oseane. Hy laat geen geleentheid of geen kans verbygaan as hy die stryd kan aanknoop met die seerowers nie.

„Waarom sê u Edele dit?”

Die Goewerneur kyk stip na Simon. „Verbeeck,” sê hy, „iets meer as twee maande gelede het die Hollandse vaartuig die *Sluiskerk* uit Rotterdam vertrek op pad hierheen. Daar is nog geen teken van die *Sluiskerk* nie. Die vaartuig moes lank gelede hier aangekom het, maar dit het net eenvoudig spoorloos verdwyn.” Simon sluit sy vuiste en kyk na die Goewerneur. Hy kyk aandagtig en met ’n uitdrukking van kommer na die hoof van die nedersetting.

„Dink u . . . dink u dat die seerowers daarvoor verantwoordelik is?”

„Ek is daar oortuig van, Verbeeck.”

„Twee maande, sê u? Die *Sluiskerk* het twee maande gelede uit Rotterdam vertrek?”

„Dit is korrek, Verbeeck. Geen vaartuig kan twee maande van Rotterdam na die Kaap die Goeie Hoop vaar nie, selfs al het dit in ’n groot storm beland.”

„En die vraag, u Edele? Was daar belangrike vraag?”

Die Goewerneur lê die gansveer op die glimmende blad van die skryftafel neer. „Ja,” sê hy, „die *Sluiskerk* het ’n besondere vraag vervoer. Rantsoene vir hierdie nedersetting en . . . ’n dame.”

„'n Dame, u Edele?”

„Ja,” antwoord die Goewerneur, „'n niggie van my vrou.”
Simon trek sy asem diep in.

„Haar naam is Helena van Gelderen. 'n Jong meisie, uit ons adelstand wat hierheen wou kom om by my vrou besoek af te lê. Ons voel hoogs ontsteld, Verbeeck, soos jyself kan begryp. Ons het baie uitgesien na die besoek van die mej. Van Gelderen. Ons is baie geheg aan haar. Daarom, kan jy verstaan dat ons hoogs ontsteld is deur die gebeurtenisse.”

„En u het nog geen taal of tyding van die *Sluiskerk* nie?”

Sonder om onmiddellik te antwoord, staan die Goewerneur op en stap na die muur, waar daar 'n groot kaart van die Weskus van Afrika hang.

„Kom kyk hier, Verbeeck.” sê die Goewerneur. Simon volg sy Edele belangstellend na die muurkaart.

Terwyl die Goewerneur na die kaart kyk, praat hy verder. „Gister het die vaartuig *De Nieuwe Dijk* hier aangekom. *De Nieuwe Dijk* is 'n vaartuig wat op pad is na die Ooste. Die skipper het na my gekom en my 'n sekere berig gegee. Hy het sekere wrakstukke op see teëgekrom. Balke, stukke mas, en 'n paar balies. Hy het dit hier gesien.” Die Goewerneur beduie met sy wysvinger na die kaart.

Simon Verbeeck voel weer die eenaardige speldenrikke wat deur sy lyf steek wanneer hy baie opgewonde word. Hy voel die prikkeling in sy hare.

Die plek wat deur die Goewerneur aangedui word, is 'n plek wat deur alle seevaarders gevrees word. Dit is aan die verlate en doodse westkus van Afrika.

Toe kyk die groot seeman verbaas na die Goewerneur. Die Goewerneur kyk ewe verbaas na hom.

„Dit wil dus voorkom, Verbeeck,” sê sy Edele, „dat iets met die *Sluiskerk* gebeur het. Niemand weet vir seker of hierdie wrakstukke dié van die *Sluiskerk* is nie, maar daar is 'n baie interessante aanduiding. In een van die balies het die skipper van *De Nieuwe Dijk* vleis gekry wat op 'n sekere manier ingepekel is. Sodanige vleis is onder andere vir die garnisoen van hierdie kasteel uit Holland bestel. Ek is byna seker dat 'n gewone vaartuig nie sulke vleis aan boord sou gehad het nie. Dit is vleis wat ek spesiaal vir die nedersetting

bestel het. Dit laat my dink dat die wrakstukke dié is van die *Sluiskerk*.”

Simon staar na die plek op die landkaart wat deur die Goewerneur aangedui is en allerhande gedagtes skiet deur sy hoof. Sou dit 'n storm wees? Of sou dit waarlik seerowers wees wat hierdie skip na die diepte gestuur het? En as dit so is dat die *Sluiskerk* vergaan het, waarom juis op hierdie plek? Uit sy ondervinding weet Simon dat die meeste skippers wat die Weskus ken sover as moontlik van hierdie plek af verbyvaar. Hulle ken die verraderlike strome en hulle ken die doodse kus, daarom hou hulle so ver as moontlik by hierdie plek verby. En nou lyk dit asof die *Sluiskerk* hier sy ondergang gevind het.

„En u meen dat dit seerowers is, U Edele?”

„Dit is bloot 'n indruk, Verbeeck,” antwoord die Goewerneur. „Maar ek voel byna seker dat dit die werk is van seerowers. By die *Sluiskerk*, of altans 'n ent agter die *Sluiskerk* moes daar 'n ander vaartuig gewees het waarvan ek die naam nie ken nie. Daar is vooruit aan my laat weet op watter datum die *Sluiskerk* sou vertrek tesame met 'n ander vaartuig wat sekere reeringsvoorrade uit die Ooste moes gaan haal het. Ook van dié vaartuig is daar geen teken nie. Daarvan het ek ook nog geen taal of tyding gekry nie. Dit laat my dink dat hier iets groots verkeerd is aan die Weskus.”

Toe draai die Goewerneur om en gaan weer sit. Hy beduie vir Simon om te kom sit.

„Ek het jou laat kom, Verbeeck,” sê die Goewerneur, „om te hoor of jy geneë voel om te probeer uitvind wat hier gaande is. Ek moet uitvind wat aan die gang is. Ek moet uitvind wat geword het van hierdie voorrade, van die skip en veral wat van die meisie geword het. Vir my en my vrou is dit 'n treurige saak dat sy nog nie hier opgedaag het nie. Ek ken jou as 'n goeie en onverskrokke seevaarder, Verbeeck, en as daar een man is wat moontlik sal kan uitvind wat gaande is, dan is dit jy, Verbeeck. Daarom het ek jou laat kom. As jy bereid voel om dit te doen, kan ek jou verseker dat die Hollands-Oos-Indiese Kompanjie jou na verdienste sal vergoed vir hierdie vaart.”

Simon Verbeeck hoef nie na te dink nie. Geheime van die

see is vir hom onweerstandbaar. Hy moet hulle eenvoudig oplos. Veral geheime wat te doen het met skepe wat verdwyn en met die moontlike teenwoordigheid van seerowers.

„Ek sal gaan, U Edele,” sê Simon. „Ek sal my vaartuig onmiddellik klaar laat opknop en voorrade inneem.”

Die Goewerneur glimlag van verligting. „Ek is so dankbaar, Verbeeck,” sê hy, „dat jy so gewillig is. Dit is eintlik meer as ’n vaartuig of twee wat verdwyn het. Dit is veel meer as persoonlike kommer van my kant in verband met ’n familiebetrekking wat skynbaar nie opdaag nie. Dit gaan hier oor veel meer Verbeeck. Dit gaan hier oor die kwessie van seerowery. Ek kan dit nie bekostig en ek kan dit nie toelaat dat seerowers aan hierdie deel van die kus bedrywig moet raak nie. Dit sal ons heeltemal lam lê hier in die Kaap die Goeie Hoop. As hier enige aanduidings is van seerowerbedrywighe, sal ons ’n plan moet bedink om dit te beëindig. Hulle sal ons slagare afsny. Hulle het blykbaar nou uitgevind dat die weskus roete na die Ooste ’n goeie jagplek is vir seerowers. In die toekoms, my liewe Verbeeck, sal dit vir hulle altyd ’n beter jagplek word vanweë die toenemende verkeer na die Ooste noudat ons nedersetting hier goed gevestig is as halfwegstasie. Verbeeck,” sê die Goewerneur en sy oë is ernstig en bevelend, „ons kan dit nie bekostig om seerowers in die omgewing van die Kaap die Goeie Hoop toe te laat nie. Ek is dankbaar dat jy my wil help Verbeeck. Ek het in jou die volste vertrou. Ek is seker dat jy geen steen onaangeroer sal laat om uit te vind wat geword het van die *Sluiskerk* nie. Of wat aan die gang is hier aan die Weskus nie. Ek is bereid om jou vaartuig met ammunisie toe te rus. Dit is die minste wat ek kan doen. Per slot van rekening, jy gaan iets doen vir die Hollands-Oos-Indiese Kompanjie. Maak dus jou voorbereidings en kom kry soveel ammunisie as wat jy meen jy sal nodig kry. Ek verwag dat jy jou goed sal toerus Verbeeck. So goed dat jy opgewasse sal wees teen enige seerower wat jy teëkom.”

Simon Verbeeck staan op. Hy bedank die Goewerneur en toe stap hy uit.

Die groot seevaarder is maar vol bedenkinge en twyfel. Aan moed en durf, aan seemanskap ontbreek dit by hom nie.

Maar om hier aan die weskus na ’n seerower te soek, is omtrent net so goed as om in die spreekwoordelike hooimied na ’n naald te soek. Tog, hy moet dit doen.

Buite wag Wilhelm Rieckert op hom. Toe hulle begin aanstryk, sien Wilhelm onmiddellik dat daar iets gebeur het. Simon neem sy vriend dadelik in sy vertrou en vertel hom van die versoek van die Goewerneur.

„Dit sal nie so maklik wees nie,” sê Wilhelm. „Waar gaan ons na seerowers soek in die grenslose afstande van die Atlantiese Oseaan teenoor die kus van Wes-Afrika? En, Verbeeck, ek sien nie daarna uit nie om na seerowers te soek teenoor hierdie doodse verlate kus aan die Weskus nie.”

Simon voel ook so maar hy laat dit nie blyk nie. Dit is ’n deel water daardie waarvan geen seeman hou nie want hulle glo dat die see daar net so dood is, so gevaarlik is soos die kus. Maar hy het hom nou verbind en daar is nie meer uitkom kans nie.

In die dae wat daarop volg, laat Simon die opknappingswerk aan die *Maagd van die See* onmiddellik versnel. Hy begin dadelik met behulp van die garnisoen voorrade aan boord neem. Van die Goewerneur ontvang hy alle moontlike hulp en binne twee weke is die *Maagd van die See* gereed vir sy vaart waarvan die einde nie voorsien kan word nie. En waarvan die resultate onbekend is.

En eindig in die mooi maand Oktober, staan die inwoners van die nedersetting teen Vlaeberg en kyk na die groot wit seile van die *Maagd van die See* wat besig is om die hawe te verlaat. Onder hulle staan Maria Verbeeck. Daar is in haar ’n groot opgewondenheid en ook angs. Soveel maal het sy haar beroemde man al sien vertrek sonder dat sy geweet het wanneer hy ooit sal terugkom, as hy ooit terugkom.

Hulle bly daar staan totdat die *Maagd van die See* soos ’n wit swaan oor die horison verdwyn na die onbekende.

Simon Verbeeck is ’n seevaarder by uitnemendheid. Hy ken die see soos hy sy eie liggaam ken. Hy ken die gevare daarvan. Hy ken die vereistes. Hy ken ook die seerower. Deur die jare het Simon Verbeeck ’n noukeurige studie gemaak van die sielkunde van die seerower.

Daarom bring hy in hierdie dae baie tyd deur in sy kap-

teins kajuit, waar hy kaart bestudeer en somaar net dink. Ure lank staan hy voor die tralievenster van sy kajuit uit te kyk oor die onmeetlike ruimtes van die suidelike Atlantiese Oseaan. Dan beraam hy planne, hy dink na. En dan draai hy maar weer na die kaart van hierdie deel wat deur die Goewerneur aangewys is. Al aanduiding wat hy het, is 'n vae idee op die landkaart waar die wrakstukke gevind is. En dan is dit nog nie eens 'n uitgemaakte saak dat die wrakstukke 'n deel is van die *Sluiskerk* nie. Daar is so baie moontlikhede op die oseane. Vir al wat hulle weet, het die skipper van die *Sluiskerk* besluit om sy lot met die seerowers in te werp. Dit gebeur nogal dikwels in hierdie rosige, voorspoedige tyd wat die seerowery deurmaak. Dit het al baiemaal gebeur dat die skipper van 'n vaartuig met 'n kosbare vraag, nie na sy bestemming vaar nie, maar wegswaai na die skuilplek van die seerowers om daar by hulle te gaan aansluit om sy kosbare vraag van die hand te sit. Net so dikwels gebeur dit deesdae dat bemannings aan die muit gaan. Dan is die skipper magteloos. Hy word of 'n gevangene, of hy word gedood, en die vaartuig verdwyn, net om later as 'n seerower op te duik met 'n heeltetal nuwe naam en 'n nuwe vlag.

Dit is alles dinge wat Simon Verbeeck in gedagte hou. Maar vreemd, hoe verder hulle uitvaar, hoe sterker kom hy onder die indruk dat nie een van die dinge met die *Sluiskerk* gebeur het nie. Hy het die onmiskenbare gevoel dat iets eienaardigs en iets baie buitengewoons met die *Sluiskerk* gebeur het.

Dag na dag vaar hulle hoër op teen die weskus maar in opdrag van Simon word die *Maagd van die See* op veilige afstand gehou van die verraderlike kus. Soms kvk hy met sy teleskoop na die wit strande wat ver in die ligskittering sigbaar is en dan kom daar in hom die kriebeling van onheil en selfs vrees. Dikwels gaan Simon Verbeeck self na die kraaines op die top van die hoofmas. Dan sit hy ure daar om die omliggende see te bespied. Maar, hoe hy ook al uitkyk, hy sien geen teken van 'n vaartuig wat verdrag voorkom nie. Trouens, hy gewaar geen vaartuig hoegenaamd nie.

Op hierdie vaart moet alles in die haak wees. Simon hou sy kanonne voortdurend gereed met voldoende ammunisie

om onmiddellik 'n geveg aan te knoop. Hy hou die *Maagd van die See* vlekkeloos skoon en sy dissipliene oor die manne, is veel sterker as wat dit gewoonlik is. Daarby sorg hy daarvoor dat die uitkyk uitstekend is, voortdurend en aandagtig. Hy ruil die manne in die kraaines elke twee uur om sodat hulle hul volle aandag sonder enige vermoeienis aan die see om hulle kan wy.

Hier op die seekaart in sy kajuit het Simon 'n duidelike ronde kring getrek om die plek waar die vaartuig die wrakstukke teëgekome het. En toe die *Maagd van die See* daardie sirkel binnevaar, verdubbel Simon die waaksaamheid, nie alleen van sy uitkykmanne nie, maar van alle manne aan boord. Hy maak van elke man aan boord 'n bespieder en gee hulle bevel om uit te kyk of hulle nie wrakstukke gewaar nie. Hy weet dat dit miskien hoogs onwaarskynlik is dat hulle op die wrakstukke sal afkom. Daardie balies en daardie stukke hout, het seker nou al myle ver hiervandaan gedryf. Maar dit is tog moontlik dat nog wrakstukke in hierdie streek kan rondryf.

Maar die dae gaan verby, die nagte gaan verby en hulle gewaar niks. Nadat hulle 'n dag of drie deur die gebied gevaar het, beveel Simon dat die *Maagd van die See* gedraai moet word en dat hulle weswaarts moet vaar, die oop see in. Dan swaai hy weer links, dan weer links en so vaar hy in reguit lyne en in sirkels deur die gebied waar die wrakstukke gewaar is.

Simon Verbeeck weet goed dat sekere wrakstukke vinniger dryf as ander. Dit kan wees dat as die *Sluiskerk* hier vergaan het, sekere wrakstukke nog in die omgewing gesien sal wees.

In die vierde week nadat hulle van die Kaap die Goeie Hoop vertrek het, sit die man in die kraaines maar weer soos gewoonlik die omgewing en betrag. Die kêrel is die ene belangstelling. By hom is daar geen traagheid of verveling nie want die manne wat in die kraaines sit, weet die hele agtergrond van hierdie vaart omdat Simon Verbeeck sy manne altyd in sy vertrouwe neem. Buitendien, die manne wat in die kraaines sit, weet terdeë dat as 'n mens nie in die kloue van 'n seerower wil beland nie, jy wakker moet wees.